Kaupunginhallitus 07.10.2024 § 240

§ 240

Valtuustokysymys asunnottomuuden vähentämisestä ja häätöjen määrästä (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Savolainen Anne

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunkiympäristön toimialajohtaja Isotalo Olli

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Tiina Aavaparran ja 22 muun valtuutetun 19.8.2024 jättämään valtuustokysymykseen asunnottomuuden vähentämisestä ja häätöjen määrästä sekä toteaa kysymyksen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Valtuustokysymys

Valtuutettu Tiina Aavaparta ja 22 muuta valtuutettua ovat jättäneet 19.8.2024 valtuustokysymyksen asunnottomuuden vähentämisestä ja häätöjen määrästä. Valtuustokysymyksessä todetaan, että ulosottolaitoksen mukaan häädöt ovat lisääntyneet alkuvuonna keskimäärin viidenneksellä, suurissa kaupungeissa enemmänkin. Asumistuen ja sosiaaliturvan heikennykset ovat vaikeuttaneet asumismenoista selviytymistä ja asumistuen kuntaryhmiin on esitetty yhä uusia muutoksia, joilla Espoon osaltakin hyväksytyt enimmäisasumismenot pienentyisivät. Valtuustokysymyksessä kysytään, 1) miten häätöjen määrä on kehittynyt Espoossa viimeisen vuoden aikana ja erityisesti huhtikuun alusta alkaen, ja onko häätöjen osuudessa tapahtunut asukasryhmien osalta muutosta aiempaan. Lisäksi valtuustokysymyksessä kysytään, 2) kuinka paljon Espoon Asunnoille on tullut tänä vuonna asunnonvaihtopyyntöjä/ uusia hakemuksia, joissa syynä on ollut velvoite etsiä halvempi asunto ja miten näihin pystytään/ on pystytty vastaamaan. Edelleen valtuustokysymyksessä kysytään, 3) kuinka asunnottomuus Espoossa on kehittynyt vuoden aikana ja erityisesti huhtikuun alusta alkaen sekä onko asunnottomien osalta tapahtunut muutosta asukasryhmissä. Lisäksi valtuustokysymyksessä kysytään, 4) vastaavatko Espoon Asuntojen vuokrat hyväksyttyjä asumiskuluja ja STM:n kesäkuussa lausunnolle antaman esityksen tasoa, millä tavoin Espoon Asunnot on varautunut asukkaiden maksuvaikeuksien lisääntymiseen sekä

miten kaupunginhallitus aikoo huolehtia, että Espoossa häätöjen määrä ei kasva ja asunnottomuus vähenee eli valtuuston 12.6.2023 hyväksymän Asumisen ja maankäytön periaatteet -ohjelman tavoite vähentää asunnottomuutta Espoossa toteutuu.

Vastaus valtuustokysymykseen

Yleiseen asumistukeen tehtiin 1.4.2024 muutoksia, jotka pienentävät ruokakuntien saaman asumistuen määrää. Ennen 1.4.2024 myönnetyissä asumistuissa muutokset tulevat voimaan asumistuen tarkistuksen jälkeen, kuitenkin viimeistään 31.3.2025 alkaen. Asumistukea myönnetään enimmäisasumismenojen perusteella, vaikka ruokakunnan todelliset asumismenot olisivat suuremmat. Enimmäisasumismenoihin ei tullut 1.4.2024 Espoon osalta muutoksia ja ne ovat yleisen asumistuen osalta valtuustokysymyksessä esitetyn mukaiset. Eläkkeensaajien asumistuessa asumismenojen enimmäismäärä on Espoossa 9 287 euroa vuodessa, eli noin 774 euroa kuukaudessa.

Asumistuen lisäksi ruokakunnalle voidaan maksaa toimeentulotukea kohtuullisiin asumismenoihin. Myös perustoimeentulotukena maksettaviin asumismenoihin tuli muutoksia 1.4.2024. Hyväksyttävien kohtuullisten asumismenojen määrä Espoossa hieman nousi, mutta toisaalta harkinnanvaraisuus, jolla asiakkaan asumismenot voidaan hyväksyä normia suurempina, poistui.

Vireille tulleiden häätöjen määrä on Espoossa kasvanut 20 % ja toimitettujen häätöjen määrä 26 % vuonna 2024 edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2023 Espoossa toimitettiin yhteensä 334 häätöä, joista elokuun loppuun mennessä 217. Elokuun 2024 loppuun mennessä toimitettuja häätöjä oli 274. Huhtikuun alusta elokuun loppuun 2024 laitettiin vireille 326 häätöä, kun vuotta aiemmin samana ajankohtana vireille tuli 281 häätöä. Toimitettujen häätöjen määrä huhti-elokuussa 2024 oli myös korkeampi (173 kpl) kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2023 (134 kpl).

Vaikka elokuun 2024 lopun häätöluvut ovat selvästi vuoden takaisia korkeammat, asumis- ja toimeentulotuen 1.4.2024 voimaan tulleet muutokset eivät ole niihin ehtineet suuresti vielä vaikuttaa. Häätöjen määrän kasvua vuonna 2024 selittää ennemminkin vuokrien ja muiden elinkustannusten nousu sekä työttömyyden kasvu. Espoon Asunnoilla häätöjen määrä (52 toimitettua häätöä elokuun 2024 loppuun mennessä) on pysynyt edellisvuoden tasolla. Koska häätö laitetaan vireille aikaisintaan kahden maksamattoman vuokran jälkeen, asumis- ja toimeentulotukeen tehdyt muutokset näkyvät häätöluvuissa vasta loppuvuonna 2024 tai vuoden 2025 puolella. Osa häädöistä johtuu myös asumishäiriöistä, vaikka maksamattomien vuokrien takia toimitetut häädöt ovatkin huomattavasti yleisempiä. Häätöjen määrää ei seurata asukasryhmittäin.

Espoon Asunnoilta asuntoa hakevien määrä on vuoden 2024 aikana edelleen kasvanut. Huhti-elokuussa asuntohakemuksia jätettiin 18 742 kpl. Asunnonhakijoista 23,2 % oli vaihtajia ja uusista vuokrasopimuksista 25 % solmittiin asunnonvaihtajien kanssa. Espoon Asunnot tilastoi asunnon haun syitä kuten vuokran suuruus, mikä mainittiin asuntohakemuksissa yli 7000 kertaa, mutta tietoa siitä, kuinka monta Espoon Asunnoilta asuntoa hakevaa Kela on ohjannut etsimään edullisempaa asuntoa, ei ole.

Espoossa oli vuoden 2023 marraskuun poikkileikkaustilanteessa 436 yksinelävää asunnotonta. Heistä noin 24 % oli pitkäaikaisasunnottomia. Asunnottomien määrä kasvoi vuoden 2023 aikana edellisvuoden

marraskuusta lähes 20 % (vuonna 2022 oli 373 yksinelävää asunnotonta). Suurin asunnottomien ryhmä olivat maahanmuuttajat, joita oli lähes puolet yksinelävistä asunnottomista. Asunnottomien maahanmuuttajien määrä kasvoi vuoden 2023 aikana edellisvuoteen verrattuna 80 %. Seuraavan kerran asunnottomuustiedot kerätään kuluvan vuoden marraskuussa.

Espoon Asuntojen keskivuokrat huonetyypin mukaan alittavat yleisessä asumistuessa hyväksyttävät enimmäisasumismenot, jos oletetaan, että yksinasuva asuu yksiössä, kahden henkilön ruokakunta kaksiossa, kolmen henkilön ruokakunta kolmiossa ja neljän henkilön ruokakunta neljän huoneen ja keittiön asunnossa. STM:n kesäkuussa julkaisemassa lausuntopyynnössä (VN/36421/2023) hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta ehdotetaan varallisuusharkinnan lisäämistä yleisen asumistuen määräytymisperusteisiin, eläkkeensaajan asumistuen tulovaikutuksen kiristämistä ja omaisuusrajan laskemista sekä yleisessä asumistuessa huomioon otettavia enimmäisasumismenoja koskevan kuntaryhmityksen tarkistamista muutaman kunnan osalta. Muutokset vaikuttavat myös espoolaisiin asumistukea saaviin ruokakuntiin lukuun ottamatta enimmäisasumismenoja koskevan kuntaryhmityksen tarkistamista. Yleisen asumistuen myöntämisessä huomioon otettava enimmäisasumismenojen yläraja ei Espoossa ehdotuksen mukaan muutu.

Asumis- ja toimeentulotukien muutokset ovat näkyneet sekä Espoon Asuntojen että Espoon kaupungin tarjoamassa asumisneuvonnassa. Espoon Asuntojen asumisneuvonta tulee vuoden 2024 aikana kontaktoimaan vähintään 80 % yli 75-vuotiaista päävuokralaisista ja selvittää mahdollisen asunnonvaihtotarpeen. Tuloihin nähden liian kalliisiin asuntoihin jäävät yleensä ikääntyneet. Espoon kaupungin asumisneuvontaan on lisätty keväällä 2024 yksi henkilöresurssi ja asumisneuvonnassa on otettu käyttöön takaisinsoittojärjestelmä, mikä mahdollistaa resurssien paremman allokoinnin asumisneuvontaa tarvitseville asiakkaille. Espoon kaupungin asumisneuvonnassa suurin asiakasryhmä ovat ohjausta ja neuvontaa tarvitsevat asunnonhakijat.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustokysymys asunnottomuuden vähentämisestä ja häätöjen määrästä

Tiedoksi